

Grindar och grindslantar

Av Rut Hermansson

VI PENSIONÄRER SOM VÄXT UPP PÅ LANDSBYGDEN har säkert som barn varit med om att öppna grindar och plocka grindslantar.

Grindar var det mycket gott om på byvägar och mindre landsvägar, även på de större landsvägarna fanns en och annan grind. Den nu stora riksvägen från Vimmerby till Västervik har även i gångna tider haft grindar på vissa platser. Jag minns väl grinden ovanför Hummelstads gård, även stugan som låg där, ty den gick under namnet "Grinnstua". Där bodde på den tiden en smed, som vi barn ofta hälsade på i hans lilla smedja, det var ju mycket intressant för ett barn. Många grindar fick namn efter gårdar och stugor. För att nämna några så var det Hummelstagrinna, Svarttorpsgrinna, Brotorpsgrinna, Brinkengrinna, Svartegrinna och från min tid i Horn minns jag mycket väl Gastegrinna.

Det var ju ganska besvärligt för alla häst- och oxåkare, som skulle färdas fram på vägar där det ibland kunde vara mycket tätt med grindar. De måste stanna och gå ur sitt åkdon, öppna grinden, gå tillbaka och köra igenom, så åter stanna för att stänga grinden, sen upp och köra igen. Denna manöver kanske fick upprepas 10 till 12 gånger på en vägsträcka på ett par kilometer.

Jag förmodar att de nu äldre männen från mina granngårdar kommer ihåg hur de som barn följde med pappan på hans åkfärder för att öppna grindar. Många skjutsar med säd åkte ut från Dröpstads och Kälkestads byar till Bjärka kvarn för att få mala. Det var redan många grindar innan de kom förbi Mjöltorps gård, jag tror att det var närmare tiotalet bara på denna korta vägsträcka. Det gällde också att stänga alla grindar väl så inte de betande kreaturen kom ut på olovlig mark. De bönder som inte hade egna barn ordnade för det mesta så de hade en "grindpojke" med sig. Det brukade gå lätt att få, ty det blev väl ett par kopparslantar för besväret. Det var dessutom roligt att följa med och åka, han fick då kanske hålla tömmarna och köra en bit. Mycket intressant var det även för en flicka. Jag följde med pojkarna ibland när de åkte med till kvarnen och där fanns ju mycket som väckte ett barns intresse. Det var roligt att se hur sädeskornen maldes till mjöl. Det hände att man blev bjuden att följa med till kyrkan och då blev det att öppna de grindar som fanns på kyrkvägen.

Skulle man resa någonstans så var det ju med hästskjuts. Jag har åkt många gånger vägen från mitt hem till Horn. Resan gick då genom Blackstad, Locknevi och

Hycklige socknar fram till Horn. På den vägsträckan fanns många grindar och var jag särskilt minns de flesta var i Locknevi socken genom Kila skogar. Jag har åkt med morföräldrarna denna vägsträcka, men även med färgare Herman Carlbom, Horn. Han gjorde nämligen en rundresa genom bygderna var fjortonde dag. Han hade säkert mycket besvärligt med grindarna på sina resor, men det underlättade väl något att han stannade till vid vissa ställen och gårdar för avlämning av gods från hans färgeri. Även upphämtning och mottagning av ullgarner till färgning, ylletyger som skulle beredas till vadmal, stampas m. m.

Resan från Horn gick då över Hycklinge, Kulla, Odensvi, Hallingeberg till Dröpstad by, där han övernattade, och så åter till Horn dagen därpå och då genom Blackstad, Locknevi o. s. v. Resan underlättades naturligtvis om det var någon med som öppnade grindarna, därför var Carlbom glad när någon av oss syskon var med. Vi reste rätt ofta genom att vi hade morföräldrarna i Horn. Vi släpptes av vid Gastegrinna där någon mötte oss, det var flera grindar innan vi kom fram till Norget.

Att alla barn så glatt och villigt passade på och öppnade grindarna berodde på hoppet om att få en grindslant. Det var nog pojkarna som var mest vaksamma om sina grindar, och de större pojkarna hade alltid övertaget och visste var det var mest lönande att stå på pass, t. ex. på söndagarna när kyrkskjutsarna kom. Det var inte alltid det vankades någon slant, utan bara en vänlig nick från körsvennen. Men "herrskaopera", som det sades, slängde alltid ut en eller flera kopparslantar och då åkte mössorna av på pojkarna samtidigt med djupa bockningar innan de sökte reda på grindslanten. Vi flickor fick ibland följa med liksom på släpet hos pojkarna och kunde då få något öre.

Här i Mariannelund finns flera äldre män som i sin barndom var påpassliga grindpojkar åt läkarna från Hesselby sanatorium. De minns då särskilt överläkare Emil Wadstein med familj vid deras kyrkobesök om söndagarna. Skjutsen gick genom skogen över järnvägsspåret, förbi Fridslund och fram till "Kroa" innan den kom ut på rätta stora landsvägen. Det var redan 4-5 grindar innan de passerat Fridslund. Pojkarna delade då upp sig i lag så att de stod på pass vid varje grind och grindslantarna uteblev inte.

Det var mycket sällsynt med en vit slant, det var tacksamt om det kunde lie en femöring, men det vanliga var ettpar ett- eller tvåöringar.

En väninna till mig berättade att hon i sin barndom ofta öppnade grindar och fick grindslantar. Vid ett tillfälle fick hon en vit slant, hon blev då mycket lycklig och glad. När hon så tittade på slanten tyckte hon att den såg ärgig ut, hon blev rädd ty hon hade av mamman fått varning att ärg var mycket giftigt och farligt. Lilla flickan vågade ej ta slanten med sig utan grävde ned den i sanden innan hon sprang hem och berättade för mamman att hon fått en vit peng av den fin farbror, det var någon från ett gods. Var har du slanten undrade mamman. Flickan talte då om att hon grävt ner den i sanden i rädsla för ärg. Hon fick uppmaning att söka upp sin vita peng, men hur hon öste och grävde med sina små händer kunde hon ej finna slanten.

Väninnan sade sig väl minnas vilken stor besvikelse hon upplevde för att hennes vita peng ej kom tillrätta.

Det var ej så gott om slantarna i min barndom, därför var det mycket glädjande för ett barn med dessa grindslantar. Jag har en gång läst att när den danske sagoförfattaren H C Andersen företog en resa genom Sveriges bygder hade han en stor läderpung fylld med kopparslantar att dela ut till de barn, som öppnade grindarna där han färdades fram. Han älskade ju barn och var säkerligen mycket generös.

Ja, så har tiderna förändrats på 60 år. Nu behövs inga grindar och grindslantar. Barnen får sina pengar lätt ändå och det är inte några ören utan stora vita pengar och sedlar. Jag tror dock att en grindpojkes hjärta klappade av större glädje för kopparslantarna än det gör för ett barn nu när det kanske får en hel tia. Barnaglädjen kan inte alltid betalas med stora summor.

Texten har redigerats och digitaliserats av Hummelstad Byalag i mars 2025